

BUDAPEST FŐ- ÉS SZÉKVÁROS

PROSTITUTIÓ-ÜGGE.

ÍRTA
Dr. CSÉRI JÁNOS.

(Külön lenyomat a »KLINIKAI FÜZETEK«-ból.)

BUDAPEST, 1893.
GRILL KÁROLY CS. ÉS KIR. UDVARI KÖNYVKERESKEDÉSE.

Bevezetés.

Ki e füzetkét sokatmondó mosolylyal kezébe veszi, azon reményben, hogy benne pikáns Pall Mall Gazette-féle históriákat talál, az inkább ne is fogjon hozzá, mert kellemetlen csalódásban fog részesülni. Ez tisztán tudományos munka és egyedüli célja az, hogy rámutasson azon veszélyre, mely a fővárost és a nemzetet közegészségi tekintetben fenyegeti. Azon statistikai adatok után, melyek e füzetben fel vannak sorolva, és hivatalos voltak miatt kifogás alá nem eshetnek, nem fog senki sem kételkedni azon, hogy a hazánkban uralkodó protifutióviszonyok tényleg imminens közveszélyt képeznek. Világosan kiderül belőlük, hogy a *ragályos nemi betegségek száma nálunk majdnem kétszer olyan nagy*, mint lajtántúli szomszédainknál és mint német országban.

E tények jelentőségét mindenki fogja méltányolni, a ki tudja, hogy mennyire degenerálja a syphilis a nemzedékeket, az emberi fajt, a mint ezt p. o. nagyobb mérvben Erdély és Délmagyarország egyes vidékein sorozások alkalmával észlelni lehet – és a ki tudja, hogy a ragályos nemi betegségek a nép szaporodást is tetemesen akadályozza ... Helyzetünk tehát elég komoly, hogy nyilvános megbeszélés tárgyává tétessék.

Hogy a baj elhárítására vonatkozó javaslataim nem elég kimerítők és helyesbítésekre is szorulnak, azt jól tudom. Hiszen e broszür teljesen elérte célját, ha a hivatott szakemberek figyelmét ébreszti és beható diskussiónak kiinduló pontját képezi.

Budapest, 1893. június havában.

A szerző.

Budapest fő- és székváros prostitúció-ügye.

Írta: Dr. Cséri János.

„Une des lois constatées de la nature, c'est que les êtres vivants ressemblent à ceux qui les produisent, et que les générations se transmettent les vices aussi bien que les bonnes qualités du corps et de l'esprit: de là, le précepte donné aux chefs des états par les législations de tous les temps, de surveiller les générations futures, d'éloigner d'elles les maladies et les infirmités, en fortifiant leur constitution, et de faire concourir avec perfectionnement moral et physique des populations, tous les moyens capables de conduire à ce but”.

Farent-Duchatelet.

I. Történelmi rész.

A prostitúció egyike azon társadalmi problémáknak, melyeknek kezdete a sötét ó-korba vezethető vissza. Találkozunk vele már a legrégibb népeknél, kiknél majd a vallás leple alatt mint istentisztelet, majd mint bűnös kereseti forrás szerepel. Hiszen elég jellemző, hogy az Ó-testamentum is már jól ismeri mai felfogásunknak teljesen megfelelőleg a „meretrix” fogalmát s épp úgy általánosan ismert tény, hogy a prostitúció a görögöknél és a rómaiaknál meghonosodott állami felügyelet alatt álló intézmény volt. Kiemelendő azonban, hogy a prostitúció *gyakorlása* az összes civilizált népeknél, az ó-korban úgy mint manap a megvetés tárgyát képezte. Ezt bizonyítja, hogy a mosaismus a legnagyobb szigorral megtiltja. „Non erit meretrix de filiabus Israel ...”, sőt egy meretrix fiának a községbe való felvételét is megtagadja; ezt bizonyítja továbbá, hogy c. görögöknél és rómaiaknál minden nőszemély, ki magát a prostitúció karjaiba vetette, rabszolganóvé süllyedt és mindazon jogoktól megfosztottnak tekintetett, melyek különben a szabad nőt illették meg. A kereszténység természetesen már az erkölcsiség szempontjából is megvetendőnek s meggy alázőnak tekintette és a keresztény államok kezdetben kötelességüknek tartották a prostitúció ellen a legszigorúbb büntetésekkel eljárni. Midőn azonban idővel belátták, hogy a szigorú rendszabályok dacára e bajt kiirtani nem lehet, a 13.

század elején Franciaországban, Szt. Lajos király idejében, de másutt is enyhébb felfogás tört magának utat s mint szükséges bajt kezdtek megtúrní. Azonban a nagy syphilisjárvány óta (15. század végén) a prostitúció ismét a leghevesebb üldözéseknek volt kitéve, mely üldözések e század kezdetéig tartottak. Csak jelen századunk volt hivatva a prostitúció problémáját, ha nem is megoldani – hiszen azt teljesen megoldani lehetetlen – de a személyes szabadság és az állam jogos és szükséges felügyeletének tekintetbe vétele mellett – mostani társadalmi viszonyainkkal praktikus összhangzásba hozni.

De mindezzel bővebben foglalkozni nincs szándékunkban, mert a tárgy Parent-Duchatelet, Jeannel, Rabuteaux s mások műveiben részletesebben van leírva. Mi csak azon intézkedéseknek és rendszabályoknak rövid történelmi vázlatát akarjuk adni, amelyek az idők folyamán egészen a jelen korig *házánkban* és *fővárosunkban* a prostitúcióval szemben foganatba vétettek, amint azok okiratokban kitüntetve vannak. Ezeknek száma nem nagy, de belőlük az tűnik ki, hogy házánk mindig és állandóan szellemi összekötetésben állott a nyugattal, mert az időnkénti általános eszmék mindig a mi nyilvános életünkben is híven visszatükröződnek.

Így már a legrégebbi idevágó okirat az „*Ofner-Stadtrecht*” híven visszhangozza azon humánus felfogást, mely a 13. század elején Európában és különösen Franciaországban a prostitúcióval szemben érvényesült. Az „*Ofner-Stadtrecht*” 1244. évből származik és ó-német nyelven van szerkesztve. A prostitúcióval 3 fejezetben foglalkozik, még pedig a nyilvános, a titkos prostitúcióval és a kerítéssel. Az eredeti szövege*) így hangzik :

Von den freyen tóchtern vnd gleichen desz. Dy freyen tóchterner seyn ein armes petrubtesz -vnd vorzagtes gesinde, nach sol man sy pehúten vor geivalt vnd vor vnrecht. Dy armen und, durfftigen sullen eyn gelbs fechil zum mynsten eyner handt prait tragen auf iren hailp tuckern. Und wan man sy rindet an das selb zaichen; so mag der selbige scherig maister von yn als ofte nemen 6 pfennig.

Von den heimlicheryn, wo ma sy findei. So man ir eyne pegreiffet mit warer táth, aber oberwunden werd, das sy hab gesundiget vnd gevneüsch, vnd dy da frey vnd ledig ist; so lob ich nicht, das dy schergen ader freyen tóchter keynen geivalt vber sy haben schulden, aber das sy wider iren willen mit ir tanczcnt yn der stadt mnmb allisz, dasz gesehen ist, vund das man dy tezwung zu dem gelben fechil. Man schol auch ires gewantes nicht nehmen; wan sy fallen yn vorezagnisz vnd werden vnuer-

*) Linzbauer; Codex sanitario-medicinalis Hungariae.

schämet, vimd often czu gemeynen tochttern, dy sich súst erkenten, und quemen zu púsz.

Von den off macherin vund parleiterin. So man mit warer tát dy alten hellenvigel, dy posen weip an kúmpf, dy fratven ader iuncfrawen auf mächen und czu unkeüschait priugen ader fodern; dy gehorn alle czu secken vnd yn dy Tonaw zu werften. Das selb vorfallen auch dy wirte, dye heivser dor zu leihenn.)*

Ebból kitúnik, hogy az „Ofner Stacltrecht” úgy a nyilvános mint a titkos prostitúáltakkal szemben enyhe bánás módot rendelt el. Ellentétben áll ezen felfogással a *kerítésről szóló szakasz*, amennyiben elrendeli, hogy mindkét nembeli kerítőket előzetes nyilvános megfenyítés után a Dunába dobjanak.

Ezen rendelet Budán majdnem 200 esztendeig volt érvényben.

A keresztes vitézek fegyelmetlen ténykedései, később a zsoldosok hazátlan kóborlása és a mindinkább megszorodott prostitúció végül általános katasztrófára vezettek. – Tudniillik a *syphilis*, mindez ideig szörványosan megjelenő betegség, VII. Károly francia király csapatjaiban, midőn ezek 1494. évben Nápoly előtt állottak, pusztító járványként ütött ki. A zsoldosoktól minden irányba elhurczolt betegség gyorsan terjedt el egész Európában s mindenütt nagy pusztítást okozott. Sok százezer ember esett ez időben áldozatul e betegségnek (Ulrich v. Hütten). Ezek után a *syphilis* és a prostitúció közti kapcsolatos összefüggést mindenütt kezdték felismerni s belátták, hogy a prostitúció nemcsak a közerkölcsök szempontjából, hanem a közegészséget illetőleg is nagy veszélylyel jár és most veszi kezdetét ama hosszú korszak, melyben valódi középkori dühhel keltek ki a prostituáltak ellen, őket testi megfenyítéssel és börtönnel illetvén.

*) A szabad leányokról. A szabad leányok szegény, bánatos és csüggedt népség, ezért őket erőszak és igazságtalanságtól meg kell óvni. A szegények és nélkülözők legalább tenyérnyi széles sárga pántlikát hordjanak fejkendőjükön. Ha pedig ezen jelvény nélkül találatnak, akkor szedjen a poroszlómester mindannyiszor tőlük 6 fillért.

A titkos prostitúcióról. Ha tetten kapják, vagy rá bizonyul, hogy vétkezett és bujálkodott, de az illető szabad és hajadon, akkor nem helyeslem, hogy a poroszlók és a szabad leányok hatalmaskodjanak rajta vagy hogy akarata ellen körül tánczoljanak vele a városban, a történetek miatt és hogy kényszerítsék a sárga pántlika viselésére. Ruhájától sem szabad őt megfosztani, mert kétségbe esnék és szemérmetlené válnék, míg különben megemberelhetné magát és megjavulhatna.

Kerítő- és csábítónőkről. Ha tetten kapnak vén banyákat és aljas nőket akik asszonyokat vagy szüzeket kerítenek és bujálkodásra csábítanak, azokat meg kell korbácsolni és a Dunába vetni. ugyanazon eljárás követendő azon gazdákkal szemben, akik házukat ilyen ezéla kölcsön adják.

Az 15B2-ik évben *Ferdinánd* által kibocsátott s hazánkra nézve is érvényes „*Ordnung mid Reformation guter Pollicey*” című rendelet már ezen intolerantia szellemétől át van hatva, a prostituáltakra érzékeny büntetéseket szabván. E rendelet többek közt azt tartalmazza:

... „*Waun auch vil Leichtfertigen personen ausserhalb von Gott aufgesetzter Ehe beyeinander wonen, oder sonst der vnehere pflegen ...*

Dem nach wollen Wir allen vnd yeden Oberkaiten bey Vermeidung Unserer schwären straff vnd vngnad Ernstlich eingebunden haben, das sy solliche gemain Lasster des Ehebruchs, auch vnehelicher leichtfertiger beywoning vnd Vermischung, dessgleichen weder Kuppler noch Kupplerin, noch auch Ainich ander öffentlich vbl Lasster vnd leichtvertigkait in Unsern Lannden, Stetten vnd Flekken mit nickten gedulden noch gestatuen, sondern gegen den Verprcchern, Thättern vnd Verhcnngern Hochs oder Niders Stannchts mit straff zum strengisten verfaaren vnd darynnen gar niemandt verschonen”...)*

Hogy miként bántak el a városi hatóságok a prostitúcióval, azt láthatjuk *Lőcse* város 1680. évi statútumában,**) mely következőleg szól:

Kundt undt wisscndt sey jedermänniglichen, denen es zu iriszen gebührt, dasz nachdem wir mit geringer betrübnus vernehmen muszen, welcher gestalt dasz schäialliche laster der Unzucht und Hurerey bey dieser Stadt von tage zu tage je mehr undt mehr einreisten vndt zunehmen will vndt viel sowohl hohe als niedern Standes Personen einheimische als frembde mägde, die alhie bey dieser Stadt in diensten sich befinden, sich den bösen unsaubern geist undt Her eigends sundhafftes fleisch vnd blut verführen laszen vndt also wider die Heylige Geboth Gottes undt dieser Stadt streng verfestestete Ordnung undt gesetz frewenilich ohne scheu solch hochsträffliches Laster zu begehen undt zu verüben sich nicht scheuen, nicht betrachtend dasz alle fleischbliche Vermischung auszer der Ehe, Ehebruch oder Hurerey sey: ... deszhelber durch gegen vertigen offenen Dekret die bösen frauen abzuschrecken, jedermenniglich Kundt machen wollen: dasz von dato an hinfüre, sie sey hohes oder niedrigen Standes Person,

*) Ha sok könnyelmű ember Istentől adott házasságon kívül egymással él vagy egyéb tiszteletlenséget elkövet... Erre nézve összes hatóságainknak nehéz büntetés és kegyvesztesség terhe, alatt szigorúan meghagyjuk, hogy a házasságtörés ilyen aljas vétkeit vagy házasságon kívüli közötlést és könnyelmű életet, nemkülömben kerítőket vagy kerítőnőket vagy egyéb nyilvános vétkeket és könnyelműségeket, hazánkban, városainkban és falvainkban ne tűrjenek és meg ne engedjenek, hanem a vétkezők, tettesek és czinkosok ellen, akár magas- akár alacsony rangúak legyenek azok, a legszigorúbb büntetésekkel járjanak el és senkit meg ne kíméljenek.)

**) A magyar törvényhatóságok jogszabályainak gyűjteménye Dr. Kolozsváry Sándor és Dr. Ováry Kelemtől

so wider dasz sechste Geboth handeln sollte ... dieselbe Person soll andern zum mercklichen Exempel wegen ihres Verbrechens ohne alle gnade mit einem strohenen Kranz durch den Frohnboten oder gerichtsdienner an einem Markttag öffentlich ausz dieser Stadt geführet oder auch wohl nach beschaffenheit undt grösze des Verbrechens mit Staupenschlägen ewig mit Hohn und Spott verwiesen werden. Diesüber aber auch, damit sie sich binnen solcher zeit nicht etwa ivirdt einschleichen mögen, wirdt ein Edler Magistrat gutte und fleiszige acht geben lassen)*

A következő rendeletek a múlt század második felében veszik kezdetüket. Ez időben ugyanis mindinkább sűrűbben érkeztek jelentések a kormányhoz, miszerint a syphilis aggasztó módon terjed a nép közt, különösen a délkeleti és a déli vármegyékben, úgy hogy a helytartótanács szükségesnek tartotta hogy a budai egyetemhez folyamodják, tanácsát kikérve, hogy mikép lehetne a bajon segíteni. Az orvosi facultas véleményezése folytán a helytartótanács 1782. évben rendeletet bocsátott ki, mely többek közt következőket tartalmaz :

1752. évi rendelet.

... Ne omnis occasio futurae infectionis praescindatur, praesertim vagabundja *scortis* pro stipe, suorum usum praebentibus sedule invigilandum erit, ne unquam ad urbes aut oppida admittantur; si vero quocunque modo irreprissent a custodibus comprehendantur et ad Domum Correctoriam tam *ad vitam suam licentiosam luendam*, quam ad integram morbi curam perficiendam detineantur**)

Hasonlóképen kimondja II. József 1788. évben megjelent „Kriminal-(gerichtsordnung^a-ja, hogy:

Jederman, er sey Mann oder Weib, der mit seinem Körper Gewerb

*) (Mindenkinek, a kit illet, ezennel tudtul adjuk, miután nagy szomorodottsággal kellett hallanunk, mennyire gyarapszik városunkban napról-napra a bujálkodás és kéjelgés gyalázatos bűne és úgy magas, mint alsó rendű személyek, idevaló és idegen cselédek, kik városunkban szolgálnak, saját vétkes testüket hagyják elcsábítani és ennél fogva az Isten szent parancsolata és ezen város szigorúan megállapított rendje és törvénye ellenére nem áttalanak ezen nagyfokú büntetést érdemlő büntetést elkövetni, nem vévén tekintetbe, hogy minden házasságon kívüli testi közösülés házasságtörés és kéjelgés : ... Ennélfogva jelen rendelettel a rossz nőszemélyek visszariasztása céljából mindenkinek tudtára adjuk: hogy ezentúl minden nő, akár milyen rangú is legyen, a ki a hatodik parancsolatot megszegi, ... hogy ezen bűnért - mások elijesztő példája gyanánt - kegyelem nélkül szalma koszorúval a fején a poroszló vagy hajdú által vásárolkalmával nyilvánosan a városból kivezetessék, vagy bűnei minőségei szerint esetleg megfenyítve, gúny és általános kacaj mellett örökre kiutasíttassék. Hogy azonban idővel ismét városunkba be ne csempéssze magát, arról jól vigyázva gondoskodják a tek. Tanács...)

**) Ezt valamint a következő rendeleteket I. Linzbauer codexében.

treibt und mit Unzucht sich Verdienst schaff, ist ein politischer Verbrecher. Továbbá: Wer in seiner Wohnung Unzucht gestattet, tver Verdienstund Gewinn in dem sucht, dass er Personen beiderlei Geschlechtes zur Unzucht Gelegenheit verschafft ... macht sich des politischen Verbrechens der Kuppel schuldig...

Mindez azonban nem használt sokat, a közegészségi viszonyok az országban folyton roszabodtak. A katonai hatóságok, féltve hazánkban elhelyezett katonáikat, kik nagy mérvben syphilisben szenvedtek, egyre sürgették a kormányt, hogy segítsen a kritikus helyzetet. Ezen felszólalások folytán a helytartótanács rendeletet rendelet után bocsátott ki, valamennyit azonban minden eredmény nélkül. És ez azért volt, mert a helytartótanács *mindvégig* ama téves álláspontra helyezkedett, hogy a syphilis tovaterjedését csak is kényszer-rendszabályokkal lehet megakadályozni, azaz olyformán, ha a prostitutiót elnyomja. – Egész bölcsesége minden egyes rendeletében abban nyilvánult, hogy a prostituáltakat kényszerszermunkára ítélte, illetve haza tolonczoltatta; azon esetben pedig, ha betegek voltak, előbb kórházba küldte. Hogy a kéjnöket more patriae testileg is megbüntették, ez magától értetődik.

Jelen századunkban a prostitutióra vonatkozó legelső rendeletet 1816. évben találjuk. Szövege a következő :

1816. évi rendelet.

... Consilium hoc Locumtenentiale Regium ... hisce commitendum duxit: ut dedectas in ambitu suo similes personas vagas prima quidem vice ad labores et servitium quaerendum adstringi; iterato autem deprehensas ad publicos labores adhiberi; extraneas autem ... ad locum originis, ita ne amplius redire possint promoveri: lue demum venerea infectas in *gremiali* suo *nosocomio* seu *alio in similem finem destinato Instituto ad curam assumi* faciat, ac cum iis subin resanatis praescripto modo procedat. Datum Budae.

A syphilis azonban az országban nem csökkent, sőt ellenkezőleg – a legfőbb katonai hatóság panasza szerint – a katonaság közt még inkább terjedt. A helytartótanács tehát ismét 1820. évben következő rendeletet bocsátott ki.

1820. évi rendelet.

Cum ex Insinuato Supremae Armorum Praefecturae Hungaricae isthuc exarato eveniat; *principalem* et *frequentissimum morbum* inter milites nunc esse *venereum* Praet. Dom. vestrae praesentibus intimatur: ut pro eo, ac omni studio eundem reprimi et eradicari interest scopo, has *mulieres vagas intercipi et visitari, infectas curae subijci et curatas*

ad labores stringi aut eliminari efficaciter disponat, ... Datum Budae.

Ezen rendeletnek sem volt semmi hatása. A prostitúció ép úgy mint a syphilis egyre gyarapodott, úgy hogy 1826-ban következő szigorú rendeletet találunk.

1826. évi rendelet.

EO AD ALTISSIMAM SVAE MAJEST, NOTITIAM OFFICIOSE PERLATO: QUOD IN REGNO HOC *morbus syph.* semet nimio opere pandat, et perniciosus in dies capiat incrementa, id autem unice nimium adaucto, libidine deditarum vagarum mulierum numero adscribendum sit, quae impune grassari permittuntur. Regium hoc Locumtenentiale Consilium praet. Dom Vest, de positivo altissimo jussa. Regio districtui provocandam habet, ut praecipuas curas suas eo convertat, ne immoralis et dissolutae vitae vagaeque libidini deditae mulieres in gremio Districtus hujus' ubi ibi seu in oppidis vel pagis ... sub onere responsionis de stricta benignae hujus intentionis observantia, amplius tolerantur; Verum hac in primum autem *Classis vagantes utriusque sexus* homines generatim assiduae persecutioni subjiciantur, intercepti vero et lue venerea infecti mox curae medicae subjiciantur ac plene resanati secunda sub custodia ad locum originis reducantur, neque fiant Dispositiones ne talismodi *personae aut devife aut eo uude relegatae sunt* redire possint. Datum Budae.

Közvetlen az utóbbira következik az

1827. évi rendelet.

In nexu Circularium de dato Aug. 1826. circa sufferendum morbum syphiliticum ... Regium hoc Locumtenentiale ... disponendum venit: ut ubique locorum Medici ac Physici *susceptis hoc in passu investigationibus et visitationibus personaliter* interveniant et exacto praevigantium dispositionum effectui peraeque invigilent ... D. B.

A 30-as években a syphilis terjedése, úgy látszik tetőpontját érte el hazánkban. Vagy sűrűbben érkeztek-e a panaszok a katonai hatóságok részéről? Elég az hozzá, hogy egymás után, rövid időközben követik egymást a h. t. tanács rendeletei. Mindegyikben vannak az ismert bölcs rendszabályok. Először is az

1833. évi rendelet „Pózon vármegyéhez.”

Azon jelentésnél fogva, hogy a Magyarországon behelyezett katonaság között a *bujakórság elterjedvén*, főképpen Pozsonban a feslett életű asszonyi személyek igen is megszaporoztanak. Erre nézve tehát a titulált rendek oda utasítanak, hogy az eféle rossz életű személyek eltávolztatását és a bujakórság elnyomtatását tárgyazó

1826. év aug. hó és 1827. szept. hó kihirdetett kegyelmes kir. rendelkezéseknek teljesítésére szorgos vigyázattal legyenek és ez érdemben annak idején tudósítást tegyenek. Költ Budán.

Újjonnan felmerülő panaszokra a katonaság részéről a régi rendszabályok ismét elrendeltetnek, az

1835. évi rendeletben.

Cum ex parte statu militare querela interponatur, quod vagae vitae mulieres ... circumoberrent, moralitatem subruant et morbum syph. propagant, his interim malis réquisita vigilantia impendi non videatur ... hisce denuo intimatur: ut omnes suspectas ejusmodi personas, *ubiubi reperibiles Physicorum visitationi subjici ac in loco syph. adfectas pmevic enrandas* ad locum originis ... reinviari faciat.

Érdekes a következő rendelet, mert egyenesen a Pestvárosi tanácshoz van intézve, továbbá azért is, mert a helytartótanács egész nyíltan a prostituáltak esetleges *testi megfenyítését* rendeli el.

1836. évi rendelet.

Cívico Magistratui Pestiensi.

Ex eo parte status Militaris recens isthuc insinuato, quod interstantivatem in gremio Civitatis hujus militiam *syphilitica* ab aliquo tempore nimium grassari incipiat, huj usque in dies magis ac magis propagantis mali praecepium fontem ac causam major copia *vagae vitae mulierum* constituit ... Cívico huic Magistratui serio hisce injungitur: ut circa hujusmodi vagas personas, moralitatem corruptentes ... quam strictissimam adhiberi curet vigilantiam, domos suspectas et latebrosa loca solerter pervestigari, repertas ejusmodi personas *incaptivari, investigari* et lue infectas curari, sanitati vero restitutas, prout ceteras quasvis inprobas vitae mulieres e gremio Civitatis *dhigi, eliminari* et ad *locum originis inviari faciat*, quod si autem hujusmodi amandatae personae altere vice in ambitu Civitatis deprehensae fuerint, easdem *commensuratae poenae corporali subjici disponat* ... Datum Budae.

Szigorú az *1841. rendelet* Buda város tanácsához.

Mínthogy a cs. k. magyar hadi főkörmányszéknek közelebbi értekező levele ·/· szerint a buda-pesti katona-kórháznak ezen évi orvosi vizsgálata fölött tett jelentésénél fogva, a budai katona-kórházban egy esztendő alatt 525 *rühes* s 382 *bujakóros*, a pestiben pedig nem kisebb számú hasonló betegek voltak orvoslás alatt, s ezen betegségekben sinlődőknek ily túlságos mennyisége főleg a feslett életű nőszemélyekkel társalkodásnak tulajdonítatik, ezen városi Tanácsnak ezennel meghagyatik, hogy a felől, milly rendelkezések tétettek részéről a bujajzemélyek számának kevésbitése, s a bujajkórság terjedésének

a lehetőségig gátolása iránt és ezek miként sikeresítettek ez *intézménynek vételétől számítandó 15 nap alatt ide kimerítő jelentést tegyen. ...*

Költ Budán.

Ezen helytartótanácsi rendeletre az akkori városi kapitány a fővárosi tanács útján a következő választ adja, amelyet pikáns tartalma miatt e helyen közlünk:

Tekintetes Tanács.

*Jóllehet azon kérdés mindenkor fennmarad, valljon azon 382 kebelbéli katonaságnak nagyobb része, mely buja kórságban szenvedni állítatik nem Pesten kaptá-e ezen betegséget, hol sokkal nagyobb számmal vannak az efféle buja személyek; a Nagyméltóságú m. kir. Helytartótanácsi kegyelmes és kegyes Intézkvény következtében pedig, mely szerint a buja-személyek kevésbítéséről, és a bujakórság terjedelmének gátlásáról tudósítás tételni rendeltetik; szerencsém van jelenteni; hogy én a vidéki személyek kevésbítésére a lehetőségig mindeneket elkövettem; tudniillik az oly kóborló személyek befogatására, melyek a város sorompóin kívül, s jelesen Tabánon túl Tüll major és Okenfusz kertje tájékán és az ottani mellék kerületekben tartózkodnak öt emberből álló patrolt, mely éjjel nappal körüljárni tartozik a Tanács engedelmével felállítottam; úgy nem különben a Krisztina külváros tájékán, nevezetesen városmajorban e részben különösen egy ember van felállítva, ki a közbátorságra felügyelvén, eleinte az efféle kóborló személyek közül, kik a sorompón kívül a katonasággal társalkodni szoktak, de most már mégis megritkultak, naponként többeket elfogattam, kik is *megbüntettetvén* ismét születésük helyére vissza kísértettek.*

A mi pedig a városban tartózkodó kéjleányokat illeti, ezek *időről-időre* orvosilag megvizsgáltatnak és az olyanok, kik bujakórság-betegségben lenni tapasztaltatnak, a városi nő-kórházba orvosoltatás végett küldetnek; s *miután egészségüket visszanyerték, testileg megbüntettetnek* s így hazájukba visszaküldetnek; szinte az történik az efféle behozott egészséges kéj-leány okkal, is, mellyek nem ide valók.

A mi pedig azon korcsmásosokat illeti, kik az illy szabad személyeket fentartani szokták, ezek szinte büntetés alatt vannak és már sokkal kevesebb számúak, mint sem az előtt voltak és idővel még kevesebben leendenek az általam tett rendelkezések és intézkedések következtében ...; megkülönbözött tisztelettel maradván Budán, Október 23-án 1841. lekötelezett szolgálja *Keller Ferencz*, m. k. városkapitány.

Végre ide iktatjuk a keresked. miniszter *1848. nov. 16. rendeletét,*

A magyar hadügyminiszterium. ide érkezett közleményéből kitűnvnén, hogy a számos tábori betegek *kétharmadrésze bujasenyvben*

sinlődik, ezen kór további terjedésének meggátlására szigorú intézkedések kívánatván, e terület közönsége ennél fogva oda utasíttatik:

1-ör. Tiszti orvosainak szigorú kötelességül tegye, hogy amennyiben netalán itt-ott kéjhölgyek léteznének azokat egészségi állapot tekintetéből figyelemmel kísérvén, *minden héten* meghatározott időben hatósági felügyelet mellett megvizsgáltassa.

2-or. Azon kéjhölgyek, kik bujasenyven szenvedni tapasztaltatnának, a hatósági kórházban *díj nélkül* gyógyíttassanak.

3-or

4-er. Bujasenyvben szenvedő bármely szegény férfi vagy néember *minden különbség nélkül a hatósági kórházakban díjmentes ápolást nyerjen.* mire nézve a kórházak előjáróinak az illy ürügy alatt, hogy más hatóságokhoz tartoznak, elutasítani szigorú felelősség terhe alatt tiltassék meg. Végre

5-ör. A tisztai főorvosok oda utasíttassanak, hogy a beküldeni szokott hivatalos jelentéseiket a bujasenyvre is különösen kiterjesszék.
.....Költ Budapesten.

II. A prostitúció-ügy mai állása a fővárosban.

(Az 1885. évi szabályrendelet alapján.)

A ragályos betegségeknek prophylaxisa a modern államnak legfontosabb feladatai közé tartozik. Ezen szempontból a prostitúciónak, mint a syphilis tovaterjedésének joggal mondható legfőbb tényezőjének szabályozása, kiváló jelentőséggel bíró közérdekű rendszabálynak tekintendő.

Az előbbi fejezetben láttuk, hogy régebben milyen kényelmesen akarták a prostitúció kérdését megoldani. Ugyanis a prostitútiót egyszerűen elnyomták, a kéjnőket becsukták vagy eltoloncolták és azt hitték, hogy ezzel a bajt ki is irtották. Azonban mindig meg lehetett győződni arról, hogy a legszigorúbb intézkedések és a legkeményebb büntetések ezélhoz soha sem vezettek, ami könnyen felfogható is. „Naturam si furca expellas tarnen usque recurret.” Akár milyen szempontból tekintjük is a prostitúció kérdését, azt tagadni senki sem fogja, hogy különösen a mai társadalom fejlődésénél és szervezeténél *nélkülözhetlen és szükséges* baj. – Szükséges, mert természettörvényen alapszik, sok férfi pedig nem képes családot fentartani és mert *különösen*, házasság gazdasági okokból sokkal később köttetik meg a nemi ösztön ébredésének korszaka után. Hatalmasan előmozdítatik a baj a népesség fokozódó proletárizálása által, mely a prostitúciónak bő anyagot szolgáltat. A mondottak után nem marad tehát egyéb

hátra, mint a prostitutiót megtérni, amint azt tényleg is mindenütt balgatagon megtérjük.

Mínthogy azonban a társadalom többi tagjait folyton veszélynél fenyegeti az által, hogy a syphilit és az egyéb ragályos nemi betegségeket nagyobbára ő közvetíti és terjeszti, azonkívül gyakran nyilvános botrányra is szolgáltat alkalmat, azért kötelessége az arra hivatott hatóságoknak úgy az orvosrendészet szempontjából (állampolgárai egészségének biztonságára) mint a közerkölcsök tekintetéből fölőtte a legszigorúbban őrködni, vagyis mint mondani szokás, a prostitutiót szabályozni.

Ezen őrködés kell, hogy 3 irányban történjék: 1) *mindazon nőket, kik a kéjelgést nyilvánosan keresetképen űzik, nyilván és szemmel kell tartani.* 2) *A titkos prostitutiót ki kell kutatni és elnyomni, azaz ártalmatlanná tenni azáltal, hogy rendőri ellenőrzés alá helyeztetik.* – 3) *A kéjnök egészségi állapotát rendszer időközökben meg kell vizsgáltatni hivatott szakközégek (rendőrorvosok) által.*

Ezen alapelvek valamennyi civilisált államban – Anglia és Amerika kivételével, – el vannak fogadva, *ép úgy nálunk is.* Mindenhol igyekszik a rendőrség fentebb kifejtett irányokban több kevesebb szerencsével nehéz feladatát teljesíteni és bátran állíthatjuk, hogy *fáradozása eredménye mindig arányban áll az eme missióval megbízott hatóság szervezetével és azon erélylyel és erkölcsi szigorral, mely őt kötelessége teljesítésében vezérli.*

Fő- és székvárosunk hatósága több ízben igyekezett már a prostitutiót rendőrileg szabályozni; e kísérletek azonban úgy látszik nem sikerültek, mert folyton új szabályrendeleteket szerkesztett. Az utolsó rendszabály 1885. óv óta van már érvényben.

A következőkben statisztikai adatok alapján megfoglaljuk vizsgálni, milyen módon teljesítette e szabályrendelet kényes feladatát, milyenek annak eredményei orvosrendészet szempontjából és vájjon annak alkalmazása megakadályozta-e nálunk a ragályos nemi betegségek tovaterjedését.

A ragályos nemi betegségek könnyen megérthető okokból nem tartoznak azon ragályos betegségek közé, melyekre nézve a feljelentés kötelezettsége fennáll és azért nehéz azoknak fellépéséről, terjedéséről, szaporodásáról vagy apadásáról, – legyen az a fővárosban vagy egyáltalán az országban – biztos statisztikai adatokat gyűjteni. A kórházi kimutatások azért nem kimerítők, mert csak a legnehezebb esetek kerülnek kórházi kezelés alá, a legnagyobb része a betegeknek, mint járó beteg kezeltetik. Azonban más segélyforrással rendelkezünk, mely lehetővé teszi, hogy tárgyunkra vonatkozólag tájékozó

adatokat állíthatunk fel és ez a – *katonaság*. – A katonaság minden garnisonvárosban egy többé kevésbé állandó csoportját képezi fiatal, egykorú, nőtlen férfiaknak, kik hasonló körülmények között élnek és állandóan orvosi ellenőrzés alatt állnak. Az évtizedeken át legnagyobb pontossággal vezetett statisztikai adatok ragályos nemi betegségek előfordulásától ily nagy számú férfiak közt, egy *meghatározott területen, vagy városban*, joggal követelhetik legnagyobb figyelmünket, ha egyáltalában az emiitett helyiségek orvosrendészeti állapotjának megítéléséről van szó. Ezen tényezőre irányoztam figyelmemet és e célból áttanulmányoztam a „Militär-statistische Jahrbücher der k. u. k. Armee” című évkönyveket 1870. évtől 1891.évig. Az erre vonatkozó adatokból 3 csoportot alakítottam, minden csoport 3–3 évre terjed ; úgymint 70, 71, 72, továbbá 80, 81, 82 és végre 89, 90, 91. évre. Megjegyzem, hogy a számokat a közös hadsereg átlagos állományának 1000 emberéhez viszonyítva kell számítani.

A hadsereg átlagos állományában 1000 ember közül ragályos nemi betegségekben, következő területi kerületekben (Territorial-Bezirk.) megbetegedett:

Kerület	1870	1871	1872	1880	1881	1882	1889	1890	1891
Budapest :	95	82	76	110·5	108·9	114·7	94·7	104·4	103·3
Bécs :	74	54	51	61·8	58·9	59·2	51·5	47·8	50·6
Prága :	78	63	58	60·3	73·3	75·1	57·8	59·9	55·1
Pozsony :	90	81	78	88·0	77·3	76·8	62·5	69·2	72·6
Temesvár :	102	77	71	99·4	103·0	101·1	92·3	95·7	84·1
N.-szeben :	120	105	113	92·6	90·5	87·4	80·6	71·2	73·3
Kassa :	94	71	67	94·6	101·6	86·6	66·8	75·9	71·9
Graz :	64	58	49	63·8	62·7	63·4	42·8	41·3	40·9
Brünn (Josefst.) :	71	61	47	64·7	65·8	61·1	85·3	78·6	71·1
Lemberg :	108	101	80	65·0	86·0	71·5	71·4	66·7	73·8
Krakó :	101	68	70	71·3	105·7	92·8	68·1	73·9	59·9
Innsbruck :	49	37	34	29·7	30·7	39·4	39·8	34·6	42·8
A megbetegedések középszáma :	81	69	62	75·7	79·0	73·7	65·3	65·4	63·4

Ezen táblázatból nyilván látható :

1. Hogy a budapesti területi kerületben előforduló ragályos nemi megbetegedések *abszolút száma* 20 év óta *állandóan túlhaladja* az egész osztrák-magyar monarchia hadseregében előforduló hasonló megbetegedések *átlagos középszámát*.

2. Hogy az orvosrendészeti viszonyok (a prostitúciót illetőleg) a budapesti kerületben 20 év óta *állandóan rosszabbak*, mint a bécsi vagy a prágai kerületben.

3. Hogy a budapesti orvosrendészeti viszonyok az egész monarchiában állandóan a legrosszabbak.

4. Hogy a budapesti kerületben ezen betegségben a hadsereg-állomány minden ezer embere közül a 70-es évek elején átlag 83,3 betegedett meg, a 80-as évek elején 110,7 a 80-as évek végén pedig 98,3, ami annyit jelent, hogy az állapotok már 20 éven előt is igen szomorúak voltak, a mennyiben a megbetegedések középszámát tetemesen túlhaladták, azonban a 80-as évek kezdetén az állapotok épenséggel aggasztó módon rosszabodtak, ezentúl némiképp javultak ugyan, de még miniig rosszabbul állanak, mint a 70-es évek elején.

Vége 5.) Hogy az osztrák-magyar monarchiában általában, a magyar területi kerületek orvosrendészeti szempontból a legrosszabbak, első sorban a budapesti, azután következik a nagy-szebeni, temesvári stb.

Eddig csakis a területi kerületekről szóltunk. Hogy áll az arány egyes magyar garnisonvárosokban, különösen Budapesten? Itt a viszonyok még rosszabbak.

A következő táblázatban azon ezredek vannak kitüntetve, melyeknél az egész közös hadseregben az utolsó években a legnagyobb számú ragályos nemi megbetegedések fordultak elő.

Megbetegedett 1000 katonára közül a következő ezredekben:

Ezred	É v :	1888.	1889.	1890.	1891.
32. sz. gyalogezred Bpest		174	165	165	—
101. „ „ „ Nagyvárad		145	—	—	—
52. „ „ „ Pécs-Serajevo		—	129	—	—
63. „ „ „ Beszterce		—	125	—	—
5. „ „ „ Miskolcz-Szatmár		—	—	136	—
68. „ „ „ Budapest-Szolnok		—	—	137	—
11. „ vadász „ Győr		—	—	141	—
24. „ „ „ Bpest-Sz.-Fehérv.		—	—	136	—
4. „ tüzér „ Bpest		—	—	—	129
52. „ gyalog „ Pécs-Serajevo		—	—	—	130
41. „ „ „ Csernovicz		134	145	142	147
1. „ vadász „ Josefstadt		143	—	—	—

Ebből kitűnik, hogy a mi 32. sz. házi ezredünkkel egy ezred sem vetélkedhetik a syphilis-megbetegedést illetőleg, mert több éven át majdnem minden hatodik ember inficiálva volt.

Érdekes a következő táblázat, mely az előfordult ragályos nemi megbetegedéseket a közös hadseregben nemzetségek szerint tünteti fel:

Megbetegedett 1000 katona közül

Év:	1880., 81., 82.	1888.	1889.	1890.	1891.
Magyar	111·1	84·7	76·4	94	82·8
Oláh	93·2	75·7	84·1	69·4	69·8
Német	59·1	47·0	45·5	46·6	52·2
Cseh	52·8	64·0	57·1	59·0	60·9
Lengyel	68·6	65·9	68·6	72·3	63·2
Ruthén	62·7	62·4	60·1	57·6	64·5
Horvát	88·6	53·4	51·5	49·6	45·8

Ebből kitűnik, hogy ezen betegségekben legnagyobb számban hazánkfiai, a magyarok és oláhok szenvednek.

Ezek oly tények, melyek komoly intésül szolgálnak arra, hogy nemcsak a fővárosban, hanem az egész országban is erre vonatkozólag erélyes rendszabályokhoz kell nyúlnunk.

Tájékozásul ideiktatjuk még a porosz-német hadsereg egyes hadtesteinél 1882. évtől 1889. évig előfordult ragályos nemi megtegeglések kimutatását*) és csak azt jegyezzük meg, hogy e kimutatás a tudományos álláspontnak megfelelőbben szétválasztja a tulajdonképeni syphilist a többi ragályos nemi betegségektől. Összehasonlításnál tehát ezen táblázat külön számaint össze kell adni.

1882. évtől 1889. évig megbetegedett 1000 német katona közt átlag:

	Nemi betegségben:		Syphilisben	
XII. (szász) hadtestben	53·6	12·4	= 66	
I. porosz	42·5	10·0	= 52·5	
VI. "	40·7	11·6	= 52·3	
II. "	35·4	9·4	= 44·8	
XV. "	34·6	6·7	= 41·3	
V. "	34·4	7·8	= 42·2	
Testőrség (Gardecorps)	38·7	6·7	= 37·4	
IX. porosz hadtestben	28·5	5·6	= 34·1	
VIII. "	26·7	7·4	= 34·1	
III. "	26·1	6·6	= 32·7	
IV. "	26·6	7·5	= 34·1	
VII. "	23·4	8·2	= 31·6	
X. "	22·5	5·6	= 27·5	
XI. "	20·6	6·6	= 27·2	
XIV. "	20·4	4·8	= 25·2	
XIII. "	19·3	4·8	= 24·1	

*) Militär-Gesundheitspflege von Kirchner 1893.

A német hadseregben esik tehát a legkedvezőtlenebb esetben (XII. hadtestben) 1000 katonára 66 nemi megbetegedés, ellenben a budapesti kerületben esik ugyanazon időben 1000 katonára 104.

Ha már most azt kérjük, hogy mi az oka a syphilis oly nagy mérvű elterjedésének fővárosunkban, akkor bátran felelhetjük, hogy a baj főképp a jelenleg érvényben levő *szabályrendelet gyarlóságában* rejlik. Már maga a címe „*Szabályrendelet a bordélyügyről*” épen oly szerencsétlen mint helytelen, mert nemcsak a *bordélyokról* van, vagy kell, hogy szó legyen benne, hanem az egész prostitúció-ügy szabályozásáról. Ez azonban nemcsak a nyilvános házakban lakó, hanem még a magányosan lakó kéjnökre is vonatkozik és ami a legfontosabb, magában foglalja a *titkos* prostitúciót is.

Közelebbről vizsgálva a szabályrendeletet, azt kell mondanunk, hogy *alapeszméjében el van hibázva*, hogy a *titkos prostitúciót illetőleg teljesen hiányos*, hogy a *túrt prostitúcióval szemben igazságtalan* és hogy az *orvosi ellenőrzésre nézve sem nyújt elég biztosítékot*.

Az alapeszméje hibás, mert a prostitúció-ügyekmk rendőri igazgatását kerületek szerint decentralizálja. Sok szakács elsózta a levest ... Epen a hatékony igazgatása és szemmel tartása a prostitúció-ügyeknek túri meg legkevésbé a szótforgácsolást; ezt *egy kézre* kell bízni. Azonkívül nem szabad, hogy a prostitúció-ügy sok más teendői közé tartozzék egy-egy tisztviselőnek, hanem kell, hogy *kizárólagos* foglalkozása legyen egy ép oly szilárd, mint jellemes és humánus rendőrfőnöknek, a ki elég számos, értelmes és megbízható személyzetével, minden a prostitúciót illető teendőket egymaga ellát és elvégez.

A szabályrendelet a titkos prostitúcióval szemben teljesen hiányos. Ugyanis a következő meghatározásokra szorítkozik: 50. § ... „A zugbordélyházakat és minden oly helyet, hol valamely látszólagos üzlet leple alatt a kéjtelgés titokban keresetszerűleg üzletik, kipuhatólni, illetőleg szemmel tartani s a *kifejtendőkhöz képest az illető személyek ellen intézkedni* a ker. kapitányság feladatához tartozik. Azon helyekre, hol *köz tudomás szerint* kósza kéjnök szoktak tartózkodni, a kerületi kapitány különösen tartozik felügyelni.” Továbbá 52. §. „Lakás nélküli kósza kéjnök mindenkor letartóztatandók és ellenük a szabályszerű eljárás foganatosítandó.”

Már most mit értsünk a „*kifejtendőkhöz képest intézkedni*” alatt és miben álljon ezen intézkedés? Epúgy mit jelent „*s ellenük a szabályszerű eljárás foganatosítandó*”? Tán eltolonczolást? Ez mindenesetre

a régi hatóságok legbölcsebb eszméje volt. A hiányos bejelentések és a zóna tarifa idejében mindez azonban nem sokat használna; az egyik pályaudvarnál eltolonczolják őket, a másikon visszajönnek. – Végre még a következő komikus 24. §. is előfordul, mely így hangzik. „A türelmi bárca ingyen adatik ki s a nélkül a kéjelgést keresetképen üzni *tilos*.” És ha mégis? Mi történjék azután?

Az egész szabályrendeletben egy árva szóval említés sincs, sem megidézésről, sem hivatalos bejegyzésről!

Azon fenyegető veszély mellett, melyet a *titkos* prostitúció a társadalomra nézve képez, minthogy eltekintve attól, hogy tapasztalatlan nőket a gyalázat karjaiba kerget, *az a talajdonképeni kútforrása és főterjesztője a syphilisnek*, éppen ezért a szabályrendeletben a titkos prostitúcióra nagyobb súlyt kellene fektetni, sokkal behatóbban kellene vele foglalkozni és fogalmát pontosabban kellene körülírni. Úgy látszik, mintha az a sok leány és asszony, akik családjuk körében a tisztesség köpenye alatt élnek, valamint azon sok szolgálat nélküli cseléd, foglalkozás nélküli munkásnő, pinczernő, s. a. t., kik mindnyájan az utcán vagy nyilvános helyiségekben a férfiakat csalogatják és őket valamely kerítőnőhöz vagy egyikébe ama (a rendőrség előtt is ismert) találkozó helyeknek vezetik, *úgy látszik, hogy a szabályzat előtt mindezek nem is léteznek!* És éppen aki kutatása és üldözése az ily személyeknek, illetőleg azoknak ártalmatlanná tétele oly módon, hogy *hivatalos orvosrendészeti ellenőrzés alá* helyeznék, képezné *az ilyen szabályrendeletnek legfontosabb intézkedését.*

Mert ugyanis a budapesti helyőrség rendkívüli magas számú megbetegedései csak részben mutatják a titkos prostitúció veszélyes voltát, hiszen a katona, amint tudjuk, rendszeren csak bizonyos, még pedig a legsalsóbb réteghez tartozó kéjnökkel vagy cselédekkel közlekedik. *Ki mérheti meg azonban azon véghetetlen nagy kárt, amelyet a jobban öltözködött titkos prostituáltak a syphilis tovaterjesztése által a magasabb társadalmi köröknek okoznak?!* Hogy fogalmunk legyen arról, hogy milyen veszélyes ez a társadalomra, ide sorolom a következő adatokat:

Foller*) szerint Berlinben betegeknek találtattak :

az 1880. évben a titkos prostituáltak között	18,5%	az ellenőrzöttek között csak
„ 1885. „ „ „ „ „	14:9	„ „ „ „ „ 0:9 „
„ 1887. „ „ „ „ „	21:1	„ „ „ „ „ 0:9 „
„ 1889. „ „ „ „ „	22:0	„ „ „ „ „ 1:3 „

Lyonban volt Giraud**) szerint a viszony átlag:

az 1880-1890. évig a titkos prostit. között 33,4% az ellenőrzöttek között csak 1,6%

*) Deutsche Vierteljahrsschrift für öffentliche Gesundheitspflege 1891.

**) Annales d'hygiene publ. et de police sanitaire 1890.

Jeannel szerint Bordeaux-ban

az 1858. évben a titkos prostituáltak között 49,2% az ellenőrzöttek között csak 2,2%

„ 1860.	„	„	„	„	„	24·5	„	„	„	„	1·2
„ 1862.	„	„	„	„	„	23·0	„	„	„	„	1·2
„ 1866.	„	„	„	„	„	27·2	„	„	„	„	1·6

Ebből látható, hogy milyen rettenetes mértékben uralkodik a syphilis a titkos prostituáltak között. Berlinben a rendőrség által bekísértek közül minden 5., Lyonban minden 3., Bordeauxban hasonlóképen minden 4–5. volt beteg. Míg ellenben az ellenőrzöttek között alig 2% találtatott betegnek.

Az itteni viszonyainkról adatok nincsenek; az okát nem tudom. Alkalmassint nem is létezik nálunk titkos prostitúció !?

Másrészt azonban azon discretionális hatalom mellett, mely a rendőrségnek a kéj nőekkel szemben meg van adva, azon eshetőség is fordulhat elő, hogy amaz hivatásának teljesítésében, különösen a titkos kéjnők üldözése alkalmával vagy túlkapást vagy tapintatlanságot követhetne el, úgy hogy könnyen azon veszélybe juthat, hogy majd bűnrészességgel vádolják, majd brutálisnak tartásák.

Nem akarok rég letűnt időkről megemlékezni ... Azonban mindenki be fogja látni, hogy ilyen szabályrendeletnek *részletemé* és *pontosan körülírva* bizonyos szabályokat kell tartalmaznia a rendőrség részére, amelyek eljárásában zsinórmértékül szolgáljanak; tudnia kell a rendőrségnek, hogy mikor és milyen körülmények közt szabad és kell közbelépnie, milyen bizonyítékok alapján idézzen és intsen meg egy nőszemély! és végre mikor kell neki a hivatalos bejegyzéshez nyúlnia. Nem is könnyű ám ezt szabályrendeletbe beilleszteni. Még az általános szempontok is discussió tárgyát képezhetik. Azért mutatványul közlöm azon eseteket, melyekben a lyoni szabályrendelet a rendőrséget közbelépésre feljogosítja :

1) Ha egy nőt nyilvános helyen vagy nyílt utcán rajta érnek a tetten egy férfúval.

2) Ha egy nőt rajta érnek azon, hogy oly férfit vezet be lakásába, kit nyílt utcán vagy nyilvános helyiségben talált, feltéve, hogy a férfiú kijelenti, hogy a leányt nem ismeri vagy nem áll érte jót.

3) Ha egy leányt egy szállodában vagy más találkozó helyen férfúval becsukva tufáinak és ha utóbbi hasonlóképen kijelenti, hogy a nőt nem ismeri és érte nem áll jót.

4) Ha a rendőrbiztosok a leányt az utcán vagy nyilvános helyiségekben rövid időközökben *más és más férfúval* találják; még akkor is, ha mindegyik kijelentené, hogy szeretője neki-

5) Ha egy leányt, a rendőrség előtt ismeretes találkozó helyen

kapnak rajta, vagy ha a biztosok öt egy ilyenbe belépni vagy onnan kilépni látják.

Mindezen körülmények feljogosítják a rendőrséget az illető személyt megidézni, esetleg öt minden feltűnés nélkül bevezetni, hol kihallgatják, tisztas életmódra intik és orvosilag megvizsgálják. Ezen pillanattól fogva specialis rendőri felügyelet alatt áll. Ha betegnek találják, úgy azonnal hivatalosan bejegyzik, épúgy, ha többszöri intés dacára ledér életmódját folytatja. A hivatalos bejegyzés öt nyilvános kéjnének bélyegzi, és ezentúl a rendes orvosrendészeti ellenőrzés alatt áll, míg rendes foglalkozást nem igazol. – A bejegyzés, úgy mint a törlés közelebbi körülményeire nem akarok itt kiterjeszkedni.

A szabályrendelet a túrt prostitucióval szemben önkényes és igazságtalan, minthogy ama szegény teremtéket, kik gyalázatukból élnek, arra kötelezi, hogy azért fizessenek, a miért az állam, polgárainak biztonsága céljából őket orvosi közegei által megvizsgálhatja. – Tény ugyan, hogy a rendes hivatalos vizsgálatok a személyes szabadságot megszorítják, de ebbe belenyugszunk, mert magasabb általános cél, a közjó, lebeg szemünk előtt. De azt csak nem hiszi senki, hogy a kéjné a maga jószántából hagyja magát orvosilag megvizsgáltatni. Milyen jogczím szolgálhat tehát arra nézve, hogy ő az orvosnak ezért a vizsgáltatásáért még fizessen is ?

Eltekintve attól, hogy a rendőrorvosoknak még más fontos egészségügyi teendőket kell teljesíteniük, kötelezve volna az állam orvosi személyzetet tartani, ha már csak azon egy célról volna szó, hiszen ezen megvizsgálások közérdekben történnek. Kinek jutna azonban eszébe egy tolvajt vagy betörőt a fogságbüntetésen kívül még külön pénzbírsággal illetni – *a bírói fizetéseit javítása céljából?!* Ha kevés a rendőrorvosoknak a fizetése, úgy javítsák meg, ha pedig sok a teendőjük, úgy szaporítsák a statust. De mikép is szabad ezen teremtésekre ráparancsolni, hogy gyalázatos keresetükből egy krajezárt is fizessenek a vizsgáltatásért?

Tehát ismétlem, a kéjnök illetén megadóztatásának rendszere ép oly igazságtalan, mint erkölcstelen és nem illik az államhoz, mint az erkölcsi intézmények személyesítéséhez, hogy ezt megengedje.

Végre *a szabályrendelet* nem nyújt orvosi ellenőrzés szempontjából *elég biztosítékot*. A ki tudja, mily alaposan kell a vizsgálatnak történnie, meg fogja érteni, hogy úgy, amint azt mostan végrehajjták, a vizsgálat nem elegendő. A vizsgálat ugyanis a nyilvános házakban, illetőleg a kéjnök lakásaiban lesz végrehajjtva. Már most azt kérdem, vajjon van-e mindenhol, minden lakásban elegendő világosság, mely nélkül

pontos vizsgálatot lehetetlen eszközölni? Vajjon van-e mindenhol alkalom, hogy a tükörrel lehessen ezen vizsgálatot végezni? ... Mit tesz a rendőrorvos oly kétes esetekben, hol *mikroskopikus* vizsgálat nélkül nem tudja megállapítani, vajjon a betegség ragályos-e (kankós) vagy nem? ... És minthogy, – ami a legfontosabb – a vizsgálatok alkalmával az orvosnak rendőri kísérete nincsen, miképpen akadályozhatja meg, hogy a betegnek talált nő ne inficiáljon valakit, még mielőtt kórházba menne? Vagy bír-e eszközzel arra, hogy például egy egyedül lakó kéjnököt a vizsgálat után azonnal ártalmatlanná tegyen?

Végül még egy megjegyzés! Hibásnak találom, hogy a vizsgálat díját közvetlen az orvos kezébe adják.

Később kimerítőbben térek vissza e tárgyra, mostanra legyen elég azon megjegyzés, hogy nem igen felelhet meg egy tudományosan képzett férfiú *méltóságának*, ha vizsgálat után ily nőszemély a forintot a markába nyomja.

Most térjünk át azon *positív javaslatokra*, melyek hivatva volnának eme viszonyokon segíteni. Ezeket a következő 4 pontban lehet összegezni.

1) *Központosítása* minden prostitúció-ügynek egy a főkapitányság mellett levő hivatalban. Ezen hivatalnak főnöke *kizárólagosan* a prostitúciókérdéssel összefüggő ügyeket látja el.

Vezérelve legyen: elnéző bánás a bordélyleányok iránt, szigor a magányosan lakókkal*) szemben, kérlelhetlen harcz a titkos kéjnök ellen akár rongyokba, akár selyembe és bársonyba legyen öltözve. Teendői: ő vezeti a bejegyzett kéjnök lajstromát, ő idéz meg, ő int, ő hajtja végre (a főkapitány beleegyezésével) a hivatalos bejegyzést és törlést, ő egyenlíti ki a bordélyleány és bordély tulajdonosnő közt fenforgó ügyeket, a kéjnök minden kihágása *egyenesen neki lesz bejelentve*, ő bünteti meg a vétkezőket.

Tudom, hogy ezen javaslatom ellenmondásban van az 1880. évi 37. törvénycikk 42. szakaszával, de véleményem szerint *nálunk* a kórdózt csakis úgy lehet megoldani, hogy ha az egész ügy *egy* erős kézben össze volna pontosulva.

2) Felállítása egy elég számos, intelligens, jól fizetett s a mi kiválóan fontos, becsületes és megbízható biztosokból álló testületnek, melynek egyedüli feladata lenne a nyilvános prostitúció fölötti felügyelés és a titkos prost. üldözése. A mi viszonyaink mellett, hiszem,

*) Azért, mert az előbbieket minden tekintetben könnyebben ellenőrizhetők, ennél fogva a magánlakók száma amennyire lehet megszorítandó.

nem lesz hiány arra nézve, hogy ügyességüket és tapintatukat bemutatassák.

3) *Az orvosi vizsgálat ingyen történjék*

4) Az orvosi vizsgálatok a rendőrség által *kizárólag ezen célra berendezett épületekben vagy helyiségekben* hajtassanak végre.

Az utolsó két pont bizonyára fejcsoválást, sőt némely oldalról *ellenzést* fog előidézni, azért szükséges azoknak részletezésébe behatolnom.

Az ingyeni orvosi vizsgálatok az említett helyiségekben hetenként kétszer, például (hétfőn és (csütörtökön) történnek. Valamennyi kéj-nőnek a megnevezett napokon 8-12 vagy 2-4 óráig ott meg kell jelennie, hol egészségi állapotát megvizsgálják és a könyvecskében bizonyítják; betegség esetén pedig az illetőt *azonnal* a jelenlevő rendőrközegeknek átadják kórházba való szállítás céljából.

Azon kéj-nő, ki a megnevezett napokon nem jelenék meg, 24 órára becsukatik, azonban ha a következő napon, tehát kedden, illetőleg pénteken orvosi vizsgálat végett megjelenik, a büntetést nem hajtják rajta végre, hanem *pontatlan megjelenéséért* 50 krral megbírságotatnak. Sőt szerdán illetőleg szombaton is vizsgálat alá bocsátatik még mindenki, akkor azonban a legnagyobb pénzbírsággal, t. i. egy frttal illetetik. A ki szerdán illetőleg szombaton sem jelentkezik vizsgálatra, az kényszer útján lesz elővezetve és fogházzal lesz büntetve.

Összehasonlítva ezen ajánlatot az eddigi eljárással, be kell látnunk, hogy mindkettő közt óriási különbség létezik. *Az elv*, melyen amaz alapszik, az *ingyenes orvosi vizsgálat*. A ki ezért fizetni nem tud, vagy nem akar, az bizonyára meg fog a meghatározott napon jelenni. A ki a határnapokat elmulasztja, vagyis jobban mondva, ki szántszándékosan nem jelenik meg, mivel a várakozás hosszantartó, a tolongás nagy, vagy mivel nem akar ezen társasággal együtt lenni és magát a többiekkel együtt megvizsgáltatni u. a. időben, az 50 kr., illetőleg 1 frt bírságot fizet *a rendőri pénztárba*. Azonban nem azért fizet, mintha keresete után róná le adóját, hanem fizet *büntetésképen rendetlensége miatt; ez a különbség*. „Volenti non fit injuria”. Itt a fizetés büntetés, eddigi orvosi honorarium volt, melyre kötelezték.

Ezekkel szemben felhozhatják, hogy az ingyen napokon oly nagy lesz a tolongás és a zaj, hogy a vizsgáló orvosok nem fogják birni a munkát. Nagyon tévednek! A ki ezen nők természetrajzát ismeri, fogja tudni, hogy köztük önmaguktól kategóriák fognak képződni, kik jövedelmük minősége szerint, rendesen majd ezen, majd azon napon fognak vizsgálatra jelentkezni. A szegényebbek természete-

tesen szívesen el fogják fogadni az ingyen vizsgálatok jótéteményét, a vagyonosabbak azonban semmi áron sem lesznek rávehetők, hogy ingyen napokon jelenjenek meg, hanem készségesen fogják a pénz-bírságot lefizetni. Ezen *önkéntes pénzbírságok által pedig oly jelentékeny összeg fog befolyjni, hogy valamennyi e javaslattal összefüggő kiadások, melyekhez az orvosi fizetések tetemes felemelése is tartozik, bőven lesznek fedezve és még azonfelül egy prostitúcióalapra is maradnak szép összegek.*

A fent előadott módja az ingyenes vizsgálatoknak korántsem valami új eszme, hanem régen kipróbált és kitűnőnek bizonyult eljárás, melyet a híres Dr. Jeannel Bordeauxban már a 60-as években nagy sikerrel gyakorolt. Következőkben ide iktatom érdekes adatait, melyek 1859. évtől 1866. évig, tehát nyolcz évre terjednek. Az említett időszakban átlag 580 bejegyzett kéj nő közül 190–200 járt az ingyenes vizsgálatokra, körülbelül ugyanannyi a 75 centimes és 100 a két francos vizsgálatokra.

Előre bocsátva, hogy Bordeauxban az orvosi vizsgálatok hetenként csak *egyszer* voltak előírva, a leírt eljárás mellett következő bevételek folytak be a rendőri pénztárba :

Év:	1859.	1860.	1861.	1862.	1863.	1864.	1865.	1866.
A bejegyzett kéj nők száma	554	540	513	485	516	520	554	555
Az ingyenes vizsgálatok évenkénti száma	11292	10561	9093	8151	8906	9979	10431	10538
Önkéntesen megfizetett vizsgálatok (75 centimes)	9992	10226	9930	9414	8735	9596	9818	9067
Önkéntesen megfizetett vizsgálatok (2 francos)	5007	4681	5017	5212	6255	5418	5164	6807
Fizetett vizsgálatok utáni bevételek	15000-00 francs.	17081-50 francs.	17481-56 fres.	17604 05 fres.	19061-25 fres.	18033-00 fres.	17691-00 fres.	18425-00 fres.

Ezen bevételekkel szemben (17000–18000 fr.) volt 13,350 fr. kiadás (4 orvos, házbér stb.), úgy hogy évenként 3400 fr. többlet maradt.

Már most, ha Budapesten megközelítőleg hasonló viszonyokat fölteszünk, nem kételkedünk, hogy fővárosunkban levő bejegyzett kéj nők létszámát (1150) és az előírt hetenkénti *kétszeres* orvosi vizsgálatokat tekintetbe véve, az önkéntes pénzbírságok útján *évenként legalább is 30,000 forint fog a rendőri pénztárba befolyjni.*

Ha elvégre a 4. pontot vizsgáljuk, úgy kétség nem fér hozzá, hogy az orvosi vizsgálatok ezen célra berendezett, magától érthetőleg valamelyik félreeső utczában levő épületekben, vagy ha lehet, egyes kerületi kapitányságok külön helyiségeiben sokkal exactabban lehetnek végbe, mint eddig. Az orvosoknak módjukban lesz a szükséges,

esetleg a mikroskopikus vizsgálatot tágas és világos helyiségben végrehajtani, a betegnek talált kéjnőket *azonnal* rendőri őrizet alatt kórházba kísértetni és végre valljuk be – az orvosok tekintélye és méltósága is ez által kiválóan emelkednék és esetleg *kéjnő és vizsgáló orvos között beállható bizalmas viszony* lehetetlenné válnék.

Íme ezek volnának nagyjában azon szempontok, melyek szerint *egy új fővárosi szabályrendelet szerkesztendő volna.*

• — •

A prostitúció szabályozásával azonban egymagával a ragályos nemi betegségek prophylaxisának kérdése még nincs kimerítve. Karöltve az előbbivel jár *a cselédügy új szabályozása és mindkét nemnél előforduló venerikus betegségek általánosan kötelező ingyenes gyógykezelése*, úgy ennek a célnak szolgáló nyilvános rendelő intézetekben, mint kórházakban is (fekvő betegek számára). Régebben álltunk már ezen az állásponton (l. az 1848. miniszteri rendeletet), de azóta nagyot haladtunk *viszafelé*. Ki a fennálló betegsegélyző egyletek, valamint az új betegpénztárak alapszabályait tanulmányozza, (kivételt képez e téren az általános munkásegylet, valamint a m. k. államvasutak betegség, pénztára,) azt fogja találni, hogy a venerikus beteg az egyletek részéről semmi támogatásban nem részesül, hanem a gyógyszereket, úgy mint az orvost saját zsebéből köteles fizetni. Ezen helytelen fölfogás onnan ered, mert azt hitték, hogy az ember nemi betegséget csakis kicsapongó életmód folytán szerezhet, pedig köztudomású dolog, hogy ez a legszolidabb emberrel is megeshetik, ki kénytelen házasságon kívül nemi ösztönének eleget tenni. *Ezt a ferde állapotot meg kell változtatni*, mert nem lehet eléggé hangsúlyozni, mily kiváló fontosságú szerepet játszik ezen betegségek ingyenes gyógykezelése a syphilis prophylaxisában.

Mindkét javaslatot a kormány van hivatva keresztülvinni.

Budapest, 1893. június hóban.